

IDR

Romanian Diplomatic Institute

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE

POLICY BRIEF nr. 78/2025

Inițiativa celor Trei Mări. Avantajele și provocările pentru România

Alexandru Ionuț Drăgulin

Inițiativa celor Trei Mări. Avantajele și provocările pentru România¹

Alexandru Ionuț Drăgulin²

Analist

Institutul Diplomatic Român

ABSTRACT: În politica externă a României, formatele de cooperare regională sunt un capitol distinct, iar programele de guvernare din ultimul deceniu le-au acordat atenție tot mai mare. În Europa, formatele de cooperare regională devin vizibile în arhitectura de securitate, dezvoltarea economică și stabilitatea politică. Acestea sunt concepute ca structuri flexibile de colaborare între state, fiind complementare organizațiilor multilaterale cu mecanisme decizionale instituționale, precum Uniunea Europeană (UE) sau NATO. Ele urmăresc consolidarea relațiilor bilaterale și multilaterale într-un cadru mai adaptat intereselor și obiectivelor regionale ale țărilor participante. De la înființarea sa în anul 2015, Inițiativa Celor Trei Mări a avut un parcurs ascendent, în cadrul căruia România a reușit să articuleze nevoi, interese și scopuri economice în raport cu integrarea europeană și cu poziția geostrategică. Pe baza asumției că Inițiativa celor Trei Mări se află într-un punct de inflexiune, acest material are două scopuri: 1) oferă o privire analitică asupra principalelor reușite și provocări ale formatului și 2) formulează sugestii privind modalitățile în care cooperarea regională poate fi un instrument de fructificare a oportunităților economice și de contracarare a amenințărilor hibride.

CUVINTE CHEIE: interconectivitate, flexibilitate, reziliență economică, regionalism funcțional, integrare europeană.

¹ Această publicație se bazează exclusiv pe surse deschise. Opiniile exprimate aparțin în întregime autorului și nu reflectă neapărat poziția instituției.

² alexandru.drăgulin@idr.ro

INTRODUCERE

Inițiativa Celor Trei Mări (I3M) este „o **platformă politică flexibilă și informală, la nivel prezidențial**, care reunește cele 12 state membre ale UE aflate între mările Adriatică, Baltică și Neagră (Austria, Bulgaria, Croația, Cehia, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia și Slovenia)” (Ministerul Afacerilor Externe, 2025). La acest format inițial s-a alăturat Grecia ca *stat participant* cu drepturi depline, la Summitul I3M de la București din 2023. Se adaugă *statele participante asociate* (titlatură decisă la Summit-ul de la București din 2023) – Albania, Muntenegru (2025) Republica Moldova și Ucraina (2023). Partenerii strategici includ Comisia Europeană, Germania, Japonia, SUA, la care s-au alăturat Spania și Turcia (2025). Datorită atributului informal, I3M nu are documente fondatoare care să conțină angajamente și/sau obligații reciproce ale statelor membre.

Inițiativa Celor Trei Mări este un format destinat integrării economice și reducerii disparităților dintre statele central-europene și cele vestice. La Summit-ul de la Varșovia din 2025, țările participante au reconfirmat că formatul de cooperare „este de sorginte politică, dar ghidat de principii economice, iar fundamentul cadrului de funcționare este cooperarea economică”. Nucleul obiectivelor I3M este integrarea europeană (Three Seas Initiative, Joint Declaration of the 10th Summit of the Three Seas Initiative, 2025).

Obiectivul de bază al Inițiativei este „creșterea **convergenței și a coeziunii**, în paralel cu **reducerea decalajului de dezvoltare economică** între diferite zone și state membre ale UE, prin creșterea **interconectivității** în regiune, preponderent pe axa Nord-Sud, în domeniile **energiei, transporturilor și celui digital**” (Ministerul Afacerilor Externe, 2025). Axa de conectivitate Nord-Sud este la baza rațiunilor creării I3M, deoarece la nivel european majoritatea proiectelor de conectivitate au fost implementate pe direcția Vest-Est. În urma războiului din Ucraina, raționamentul de concepere a relațiilor economice este completat de proiecte de conectivitate regională pe axa Nord-Sud la nivel UE, cum ar fi Coridorul Marea Baltică – Marea Neagră – Marea Egee din cadrul reformei TEN-T.

Formatul funcționează pe următoarele principii: „promovarea dezvoltării economice, creșterea coeziunii la nivel european și consolidarea legăturilor transatlantice” (Ministerul Afacerilor Externe, 2025). Flexibilitatea constă în desfășurarea de proiecte în format bilateral

și multilateral, statele membre având libertatea de a stabili cea mai convenabilă soluție de cooperare și implementare. Formatul geopolitic regional conferă Inițiativei celor Trei Mări deopotrivă avantaje și provocări pe care le voi analiza în ultima secțiune.

Mecanismul decizional este unul eminamente politic. I3M menține deliberat acest sistem pentru a preveni eventuale divergențe în materie de leadership sau de management al viziunii (Sebe, 2025). Tranziția de la un format preponderent politic de nivel înalt, caracterizat de un formalism accentuat, către un motor de dezvoltare sustenabilă, solicită depășirea unor constrângeri financiare, gestionarea provocărilor geopolitice și chiar implementarea unei structuri instituționale.

Ipoteza acestui studiu este că participarea cât mai activă la formatele de cooperare regională cum este I3M, contribuie la dezvoltarea economică internă și facilitează atingerea de către România a unor indicatori de performanță economică și politică pentru îndeplinirea unor obiective de anvergură, cum este aderarea la OCDE. Am propus o analiză a particularităților Inițiativei celor Trei Mări, luând în considerare două variabile: geopolitică și geoeconomică. Acestea sunt diferite de perspectiva strict geografică și sunt grevate de relațiile diplomatice dintre statele participante, de interesele naționale și de posibilitățile de cooperare sectorială (economic, politic, securitate). Voi argumenta importanța participării României la formatul I3M pentru consolidarea doctrinei de politică externă în materie de cooperare regională.

Studiul este divizat în trei părți. Mai întâi am sintetizat principalele interese economice ale României în cadrul I3M și modul în care sunt articulate la nivel politic. A doua secțiune cuprinde contextul regional care modelează posibilitățile de acțiune ale României în plan diplomatic pentru materializarea politicii externe regionale, în special gestionarea zonei Mării Negre. A treia secțiune prezintă un sumar al avantajelor, provocărilor și amenințărilor la adresa I3M împreună cu propuneri de politici publice ajustate la capacitățile României de a le implementa împreună cu partenerii. Concluziile evidențiază rolul crescând al cooperării regionale și al perspectivelor ce pot fi exploatate prin cultivarea formatelor minilaterale.

INTERESELE ROMÂNIEI ÎN INIȚIATIVA CELOR TREI MĂRI

În anii 1990–2000, România și-a propus revenirea fermă în spațiul valoric și instituțional occidental, prin consolidarea democrației și a economiei de piață. În acest sens, obiectivele strategice au vizat aderarea la NATO și integrarea în Uniunea Europeană. Odată cu

apropierea de Occident, România a urmărit aprofundarea cooperării regionale și valorificarea oportunităților oferite de fondurile europene. Conceptul de **dezvoltare, asimilat direcției Est-Vest în cadrul UE** este acum dublat de conceptul de **conectivitate asociat cu direcția Nord-Sud** pe care sunt implementate un număr de proiecte ale I3M. În politica externă a României, formatele de cooperare regională, deopotrivă formale și informale, sunt considerate un instrument de aprofundare a integrării europene. Pe lângă faptul că Inițiativa celor Trei Mări răspunde acestor obiective ale României, de asemenea facilitează dezvoltarea cooperării cu partenerii transatlantici, în primul rând cu SUA.

Interesul României, ca stat participant la I3M, constă în a utiliza cât mai eficient contextul pentru a dezvolta un cadru instituțional coerent în plan intern, dublat de o doctrină de politică externă regională care să răspundă nevoii comune de incluziune și de a funcționa în complementaritate cu rolurile Uniunii Europene și ale NATO. De asemenea, România trebuie să exploateze cât mai eficient trilaterală strategică cu Ucraina și Republica Moldova, investind resurse economice și de know-how și promovând valorile democratice în cele două țări pentru a le menține pe calea europeană. La fel de importantă în viitorul apropiat poate fi cooperarea în trilaterală cu Polonia (Marea Baltică) și Turcia (Marea Neagră).

Interesul României este de a identifica oportunități de colaborare nu doar cu statele participante cu drepturi depline la I3M, dar și cu țările participante asociate și cu partenerii strategici ai I3M. Acesta este unul din motivele pentru care România a susținut și a obținut „extinderea” I3M. Asocierea Ucrainei și Republicii Moldova la I3M este o etapă în extinderea oportunităților de investiții în cele două state, simultan cu procesul de pacificare și stabilizare regională. Pe termen mediu și lung, România poate încerca să modeleze agenda și profilul instituțional al Inițiativei pentru a corespunde intereselor naționale cheie, comune cu ale celorlalți membri, în special contracarând asertivitatea Rusiei și asigurând o subvenționare continuă a securității zonei central-europene extinse; pentru atingerea acestui obiectiv s-a decis recent creșterea contribuției partenerilor europeni la bugetul NATO, cu 5%. Pentru România, I3M este o pârghie pentru intensificarea relațiilor deopotrivă cu țările membre UE și cu SUA.

CONTEXTUL REGIONAL ȘI PERSPECTIVE PENTRU ZONA MĂRII NEGRE

În prezent, contextul regional plasează România „la frontiera geopolitică dintre Occident și Rusia și la periferia cea mai activă a structurilor euroatlantice” (Jora, 2023). În

condițiile în care „nodul cel mai sofisticat ca semnificație geopolitică și geostrategică este Marea Neagră, devine lesne de înțeles poziția geopolitică extrem de complicată a României” (Jora, 2023). România este expusă la amenințările hibride ale Rusiei, dar inclusă în blocul european aflat în poziție defensivă, în reorganizare, alocările pentru sectorul de securitate fiind mai generoase în noul Cadru Financiar Multianual 2028-2034 (European Commission, 2025).

I3M se înscrie în cadrul mai larg al cooperării regionale din Europa Centrală și de Est, contribuind la consolidarea coeziunii și convergenței în interiorul Uniunii Europene. Presiunea externă o constituie politica externă revanșardă a Federației Ruse, stat agresor și singurul vinovat pentru deteriorarea gravă a situației de securitate din Europa. Țările I3M sunt plasate, în triunghiul format de Marea Baltică, Marea Adriatică și Marea Neagră, la intersecția flancului estic al NATO și Uniunii Europene și vecinătatea estică, a cărei stabilitate este subminată de războiul din Ucraina și acțiunile de tip hibrid declanșate de Federația Rusă. În prezent, țările I3M sunt supuse unui război hibrid cu potențial de destabilizare societală, frontierele teritoriale cu Rusia fiind sub amenințarea revizionismului și a fluidității (Sebe, 2025).

Obiectivul principal al I3M de stimulare a competitivității și dezvoltării durabile a regiunii, prin reducerea decalajelor economice și de infrastructură față de restul Uniunii Europene, este cu atât mai relevant în contextul actual. În acest sens, Inițiativa reflectă aspirația de a consolida identitatea Europei Centrale și de Est, marcând o distanțare strategică față de constrângerile istorice asociate fostului spațiu ex-sovietic, și promovând o regiune mai integrată, rezilientă și conectată la dinamica europeană și transatlantică.

Este încă dificil de stabilit dacă, pentru Inițiativa celor Trei Mări, pentru Uniunea Europeană și pentru NATO, Marea Neagră este o regiune de frontieră, o regiune tampon sau o punte de legătură între Europa și Asia, iar retorica se schimbă în funcție de domeniul de analiză și de context.

ANALIZĂ. AVANTAJE, PROVOCĂRI ȘI AMENINȚĂRI PENTRU I3M

Formatele de cooperare regională la nivel informal, cum este Inițiativa celor Trei Mări, au avantaje și limite specifice. Ele sunt generate de organizarea internă, mecanismele decizionale și de finanțare a proiectelor și de contextul regional.

La Summit-ul aniversar de la Varșovia, cu ocazia celebrării unui deceniu de la înființarea Inițiativei, agenda reuniunii a fost dominată de contextul geopolitic din Europa și

relațiile transatlantice, de fragilitatea sistemelor economice ale țărilor membre și necesitatea reducerii decalajelor de dezvoltare. Declarația Comună a Summit-ului condamnă războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și susține „suveranitatea și integritatea teritorială a acesteia în limitele teritoriale recunoscute internațional” (Three Seas Initiative, Joint Declaration of the 10th Summit of the Three Seas Initiative, 2025). Ungaria a făcut notă discordantă, nefiind asociată la paragrafele 4-9, referitoare la poziția față de războiul ruso-ucrainean. Exprimându-și opinia separată într-un document de sine stătător, Budapesta a opinat că „anumite elemente ale Declarației Comune nu concordă cu noile circumstanțe geopolitice” și că „după mai mult de trei ani de război, a devenit de notorietate că abordarea Uniunii Europene nu ne-a adus mai aproape de pace” (Government of Hungary, 2025).

Inițiativa Celor Trei Mări desfășoară, în prezent, 143 de proiecte, aflate în stadii diferite, în cele trei arii principale de interconectare – transport (51% din total), energie (39%) și digital (10%). Valoarea totală a acestora este de 111 miliarde euro (Three Seas Initiative, Status Report of 2024, 2024). Toate sunt sub incidența cadrului normativ al Uniunii Europene, aceasta oferind toate liniile de ghidaj pentru finalizarea lor. De altfel, I3M nu are un cadru legislativ propriu, deoarece ar submina Uniunea Europeană, ceea ce contravine valorilor politice ale I3M.

Din totalul acestora, sunt prioritare 89 de proiecte: 48% - transporturi, 37% - energie și 15% - digital. Bugetul total pentru acestea este de 102,3 miliarde euro. Etapele de implementare a proiectelor arată astfel: înregistrate – 43, progres substanțial – 19, finalizate – 14, cu activitate raportată – 13 (Three Seas Initiative, Status Report of 2024, 2024). Lista Proiectelor de Interconectare Prioritare a fost stabilită la Summit-ul de la București din 2018 și este actualizată anual. La ora actuală, România are în curs de implementare 9 proiecte prioritare. Dintre acestea, două proiecte în transporturi sunt de interes strategic pentru România – Rail2Sea (feroviar) și Via Carpathia (rutier). Acestea vor contribui la consolidarea coridorului de conectivitate Nord-Sud (Guvernul României, 2025).

Proiectele prioritare au scopuri cumulative asumate de toate țările membre: stimularea creșterii economice, dezvoltarea coridorului infrastructural Nord-Sud, reducerea decalajelor regionale din interiorul UE și impulsivitatea coeziunii și unității în Europa (Priority Projects, 2025).

Sursele de finanțare ale proiectelor sunt alocate astfel: fonduri naționale (27%), Mecanismul pentru Interconectarea Europei (27%), Fondul de Investiții al I3M (8%), Banca Europeană de Investiții (8%), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (4%), alte

surse ale UE (11%), plus alte resurse în proporție de 15% (Three Seas Initiative, Status Report of 2024, 2024). În 2018, în cadrul Summit-ului de la București, la propunerea României au fost introduse două structuri noi – Forumul de Afaceri al I3M și Rețeaua de Camere de Comerț. Scopul Forumului de Afaceri este stimularea inițiativelor și investițiilor din regiune, dezbateră implementării proiectelor prioritare, dar și abordarea factorilor potențiali de creștere și inovare din regiune.

La Summit-ul de la Ljubljana, în 2019, a fost înființat Fondul de Investiții al I3M. În anul 2024, în colaborare cu Fondul European de Investiții, a fost înființat Fondul pentru Inovație, constituind „o nouă sursă de investiții pentru proiectele care au depășit faza incipientă de dezvoltare” (European Investment Fund, 2025). Aportul fondului de investiții la transpunerea viziunii politice în acțiune economică nu se ridică deocamdată la nivelul contribuției UE. Un aspect care nu poate fi ignorat este că proiectele finanțate de Fondurile de Investiții ale I3M nu coincid în proporție de 100% cu proiectele strategice ale I3M.

Avantajele formatului I3M

Un prim avantaj este **concentrarea pe un număr restrâns de domenii de cooperare economică strategică**, astfel fiind facilitată obținerea de progrese substanțiale pentru țările implicate. În cazul României, sectorul energetic și cel de transport a avut parte de un ritm susținut de dezvoltare, în bună măsură datorită proiectelor desfășurate în cadrul I3M. Formatul I3M permite dezvoltarea de proiecte bilaterale și trilaterale cu focus pe un singur sector.

Al doilea avantaj este **potențialul economic al regiunii**. I3M este un format de cooperare al țărilor foste socialiste, aflate acum în plin proces de creștere și dezvoltare economică. Dezvoltarea conexiunilor pe coridorul nord-sud pune țările respective în competiție cu țările vestice; Germania nu face parte din format cu toate că are ieșire la mare, iar vecinătatea cu Polonia este un factor de stimulare a competiției mai degrabă decât cooperarea în proiecte comune de interconectare. Un exemplu recent este suspendarea aplicării normelor Schengen de către Germania la granița cu Polonia. Pe de altă parte, în regiunea sudică, includerea Greciei în I3M crește potențialul de dezvoltare economică și consolidează deschiderea țărilor dunărene către Mediterana.

Un al treilea avantaj care așteaptă să fie pe deplin fructificat îl constituie **parteneriatele cu Comisia Europeană și cu state terțe** – puteri geopolitice și tehnologice, care susțin politic

și economic cooperarea regională. La momentul actual însă, acest avantaj este insuficient exploatat, întrucât parteneriatul cu Japonia, nu s-a concretizat în proiecte. De asemenea, parteneriatul strategic cu Coreea de Sud este o prioritate de politică externă a României, care poate fi valorificată inclusiv în cadrul I3M, conform specificațiilor din Programul de Guvernare (Guvernul României, 2025). Cel mai avansat este parteneriatul cu SUA, care sprijină financiar I3M, motivul fiind contracararea expansiunii comerciale a Chinei.

Relațiile transatlantice și cooperarea cu SUA, cărora România și I3M le acordă o atenție specială, sunt un avantaj concretizat în proiecte energetice și în domeniul militar – consolidarea securității naționale prin prezența militară americană (Guvernul României, 2025). Cu privire la România, dar transmițând în același timp un semnal către ceilalți parteneri, președintele interimar Ilie Bolojan a subliniat importanța cooperării cu Statele Unite ale Americii atât în plan geopolitic cât și economic. S-a insistat pe beneficiile României din proiectele energetice – „reactoarele 3 și 4 de la Cernavodă, dar și partea de microcentrale nucleare, au fost apreciate ca proiecte importante în colaborarea economică româno-americană, ele având rolul de a îmbunătăți mixul energetic și de a face ca România să aibă o energie sigură și ieftină în anii următori” (Declarația de presă susținută la finalul participării la Summitul Inițiativei celor Trei Mări, 2025).

Inițiativa celor Trei Mări are parte de sprijinul consistent al SUA (cu scopul de a contracara expansiunea chineză pe piețele europene și de a consolida securitatea energetică), dar se confruntă simultan cu amenințarea rusă, asupra căreia Administrația Trump are o viziune cu accente conciliatoriste. În plan intern, menținerea coeziunii și fructificarea contextului sunt testate de schimbări de guverne și de șefi de state, fiind nevoie de coordonare efectivă între țările membre și de adeziunea la valorile democratice.

La momentul actual, Statele Unite sprijină I3M, în viziunea americană fiind o ancoră de securitate pe flancul estic al NATO și un vehicul de promovare a exporturilor de energie (Sebe, 2025). Congresul SUA a adoptat acte normative privind sprijinul politic și financiar acordat Inițiativei. În 2020, Camera Reprezentanților a adoptat o Rezoluție exprimând „sprijinul acordat Inițiativei celor Trei Mări în efortul său de a crește independența energetică și conectivitatea infrastructurală, consolidând astfel securitatea națională a SUA și cea europeană” și „încurajează națiunile Inițiativei să treacă la acțiune pentru finanțarea comună a proiectelor de consolidare în energie, infrastructură și inovație digitală în Europa Centrală și de Est, inclusiv prin contribuția financiară a SUA la Fondul de Investiții al Inițiativei” (US

Congress, H.Res.672 - Expressing support of the Three Seas Initiative in its efforts to increase energy independence and infrastructure connectivity thereby strengthening the United States and European national security., 2020).

De o manieră mult mai aplicată, un alt act normativ din 2022 menționa sprijinul Congresului acordat I3M „pentru a crește reziliența infrastructurii și a reduce dependența de actorii maligni, inclusiv în domeniul telecomunicațiilor” (US Congress, H.R.3344 - Transatlantic Telecommunications Security Act, 2022). În ambele documente, finanțarea americană pentru I3M este corelată cu viziunea geopolitică – rolul țărilor central-europene în contracararea amenințării ruse prin reducerea decalajelor de dezvoltare. Rezumativ, observăm că în privința participării la distribuția puterii în sistemul internațional, deci inclusiv la implicarea în Europa, „SUA ar accepta o partajare a puterii, dar numai într-o dimensiune liberalo-globală, în care interdependența economică și comerțul planetar ar face imposibil războiul drept instrument de politică externă” (Jora, 2023).

Relevanța strategică a I3M a crescut ca urmare a declanșării războiului ruso-ucrainean. Acest eveniment a evidențiat necesitatea urgentă de diversificare a resurselor energetice și de finalizare a coridoarelor de transport rutier și feroviar pe direcția nord-sud, aflate în curs de execuție. Acestea sunt cruciale pentru scopurile civile (economice) și mobilitatea militară în egală măsură. În 2025, liderii I3M au recunoscut „contextul de incertitudine politică amplificată la nivel global și mutațiile politice adverse din vecinătatea noastră” (Three Seas Initiative, Joint Declaration of the 10th Summit of the Three Seas Initiative, 2025).

Ultimele patru summit-uri care s-au succedat agresiunii ruse din Ucraina, au adus decizii cu amprentă geopolitică și economică pe termen lung. În Declarația Comună din 2022 de la Riga se menționa că I3M are potențial de „a contribui la politicile UE dedicate regiunii Balcanilor de Vest, completând astfel eforturile de apropiere a acestei regiuni de Uniune, inclusiv prin investiții în interconectivitate, extinderea coridoarelor europene în domeniul energiei, transportului, digitalizării și telecomunicațiilor, precum și prin accelerarea tranziției verzi”. A fost evidențiată contribuția financiară a SUA la Fondul de Investiții al Inițiativei. În 2023, la București a fost definit noul statut de stat participant asociat al I3M, iar acesta a fost acordat Ucrainei și a Republicii Moldova. România a contribuit la definirea acestui statut. În 2024, la Vilnius, s-a reafirmat rolul I3M în consolidarea parteneriatului transatlantic și a prezenței strategice americane în regiunea central-europeană.

La Varșovia, în 2025, s-a subliniat rolul de sprijin pe care I3M îl poate avea în procesul de reconstrucție post-conflict a Ucrainei. Nevoia de conectivitate regională la Marea Neagră a fost reiterată în discuțiile privind extinderea parteneriatului cu Turcia. Pe scurt, acordarea statutului de participant asociat pentru Ucraina și Republica Moldova și a celui de partener strategic Turciei, creează oportunități de continuitate a Inițiativei, mai ales pentru stimularea investițiilor în țările din zona extinsă a Mării Negre.

Provocări la adresa I3M

Fragmentarea formatului din cauza unor diferențe de poziționare geoeconomică este o provocare similară cu ceea ce vedem în interiorul Consiliului Uniunii Europene. În cazul I3M se observă lipsa de coeziune internă pe anumite subiecte sensibile, refuzul unor țări membre de a achiesa la orientarea integraționistă pro-europeană. Avem pe de o parte o Uniune Europeană cu o abordare strategică pentru Marea Neagră formulată într-un document exhaustiv, iar pe de altă parte o Rusie agresiv - expansionistă și strategiile chinezești de acaparare a piețelor de desfacere. Un impediment în calea coeziunii este orientarea geostrategică divergentă a unor state – Ungaria a adoptat poziția pro-rusă și a formulat opinie separată la summit-ul de la Varșovia din 2025. De asemenea, dat fiind că nu există consens în domeniul securității, formatul va rămâne funcțional deocamdată doar în domeniul economic. Menținerea coeziunii de grup și transpunerea succeselor economice în câștiguri pe plan securitar sunt provocări semnificative.

Ca urmare, sub aspectul securității, țările I3M sunt în acest moment dependente de SUA – bazele militare și scutul antirachetă. Un sondaj realizat de Pew Research Center în 2024 confirmă direcțiile de politică externă ale Administrației Trump față de Europa: menținerea relațiilor transatlantice, cu creșterea contribuției europene la capitolul securitate (Pew Research Center, 2024). Actualmente I3M este un format de cooperare regională geoeconomică, iar sfera de securitate este abordată separat de către fiecare stat membru. În viitor însă, va fi necesară o clarificare a gestiunii securității, pentru că ea reprezintă fundamentul stabilității economice și al implementării de proiecte transfrontaliere. Din perspectivă economică, este vital să existe proiecte prioritare de interconectare (transport, energie, digital) cu rol strategic. Astfel se poate compensa lipsa de echilibru între economie și securitate pe agenda I3M, mai exact faptul că securitatea nu este un capitol de sine stătător pe lista domeniilor de cooperare.

Reducerea graduală a contribuției SUA în chestiunea de securitate europeană obligă la consolidarea parteneriatelor strategice pentru asigurarea securității care, la rândul ei, este necesară pentru dezvoltarea economică și prosperitatea socială. Este nevoie ca statele membre I3M să adopte o poziție de echilibru între politicile publice ale Uniunii Europene în economie și securitate și politica externă americană vis-a-vis de Europa.

Incluziunea economică și geostrategică a Republicii Moldova și a Ucrainei pentru a le facilita aderarea la Uniunea Europeană, este o provocare ce necesită consens și efort comun. Nu toate statele membre I3M și-au propus același nivel de implicare (Ungaria a exprimat poziție separată la Summit-ul din 2025 față de susținerea parcursului pro-european al Ucrainei). România acordă susținere multidimensională în special prin expertiză, educație, cultură, protecția minorităților, sectorul energetic, comerț. Participarea la proiectele de reconstrucție a Ucrainei ar oferi un impuls economic pentru România și o nișă de investiții de amploare.

O altă provocare sunt **decalajele de dezvoltare** notabile la nivel subregional, în interiorul I3M. Zona Mării Negre este în urma regiunilor baltică și adriatică în ceea ce privește volumul investițiilor și al schimburilor comerciale. Or, unul dintre obiectivele I3M este aducerea țărilor adiacente celor trei regiuni maritime la un nivel economic cât mai apropiat. Fiecare din cele trei zone maritime are propria cultură de politică internă și externă și formulează teme de agendă menite să răspundă unor provocări și probleme subregionale specifice. Centrul de greutate actual al Inițiativei se află în Marea Baltică, datorită concentrării populației, a resurselor, a capacității de guvernare și a infrastructurii deja existente. Este nevoie ca I3M să implementeze un mecanism formalizat de coordonare și sincronizare, pentru a evita formularea de interese statale contradictorii.

La propunerea României, Comisia Europeană a venit cu o nouă abordare pentru Marea Neagră, iar I3M poate să valorifice acest demers în cadrul UE. Rămâne de urmărit ce instrumente și mecanisme de implementare vor fi elaborate și cât de amplu va fi impactul geopolitic și geoeconomic.

România, alături de alte țări participante la I3M, este vulnerabilă în privința anumitor indicatori economici și de bună guvernare pe baza cărora se fac evaluări internaționale: stabilitatea politică, eficacitatea guvernării, adecvarea legislației (United Nations Development Programme, 2025); libertatea economică, debirocratizarea fiscală, competitivitatea agregată (World Economic Forum, 2025).

Amenințări la adresa I3M

Principala amenințare externă este Rusia – expansionismul rusesc prin război hibrid testează capacitățile de apărare ale țărilor participante și asociate la I3M. Acțiunile de manipulare în masă a preferințelor politice în favoarea unor candidați antieuropeni, la ultimele alegeri prezidențiale din Republica Moldova și România, rămân sub spectrul suspiciunilor asupra Rusiei. Este suficient de menționat raportul publicat de Serviciul Francez de vigilență și protecție împotriva interferențelor digitale străine, cu tema „Manipularea algoritmilor și instrumentalizarea influencerilor”, în care se demonstrează cum poate fi crescută artificial notorietatea unui candidat prin mijloace cibernetice în afara legislației electorale, afectând libertatea de alegere a cetățenilor. Concluziile raportului arată că metodele folosite în România pot fi aplicate și în alte țări, repetându-se scenariul de distorsionare a preferințelor politice (Premier Ministre - SGDSN, 2025). Consiliul Uniunii Europene, la rândul său, a atras atenția asupra anvergurii amenințărilor cibernetice la adresa proceselor electorale și a instituțiilor democratice (European Council, 2025).

Dezinformarea în masă, parte din „măsurile active” ale Kremlin-ului la adresa democrației și europenizării, considerate adversari doctrinari, are potențialul de a distorsiona percepțiile cetățenilor asupra deciziilor de politică internă și externă, cu efect asupra compoziției parlamentelor și guvernelor. Partidele populiste și extremiste pot influența negativ opinia publică asupra evoluțiilor din vecinătatea estică, asupra valorilor europene și a relațiilor transatlantice. Este nevoie de strategii comune de contracarare a dezinformării. Un exemplu ar putea fi țările nordice și baltice, unde combaterea dezinformării se realizează cu succes inclusiv la nivel societal, iar țările estice pot prelua și adapta aceste strategii.

Soluțiile pot consta în actualizarea cadrului legislativ astfel încât să asigure integritatea electorală, consolidarea instituțiilor politice democratice în țările central și est-europene prin acquis-ul Uniunii Europene, promovarea sistematică a beneficiilor aduse de modelul social și economic al Uniunii Europene.

În plan intern, **ascensiunea populismului de extremă dreapta** în Europa, generator de viziuni divergente în economie și societate, este o amenințare constantă la adresa coeziunii interne și la democrație ca bază pentru progresul economic și social. Soluții pot fi reducerea polarizării sociale prin combaterea discursului public instigator la ură, stimularea dezvoltării societății civile și menținerea rezilienței societale.

CONCLUZII

La finalul unui deceniu de la înființare, Inițiativa celor Trei Mări a înregistrat un parcurs ascendent, favorizat de flexibilitatea formatului și de focalizarea pe un număr redus de obiective formulate realist și implementate prin proiecte transnaționale care reunesc interese economice comune. Declarația Summit-ului aniversar de la Varșovia pune accent pe experiențele comune ale națiunilor participante și subliniază că „lecțiile învățate vor ajuta I3M să își îndeplinească rolul în cea mai bună manieră posibilă, adăugându-se substanțial la reziliența economică regională și la atractivitatea economică” (Three Seas Initiative, Joint Declaration of the 10th Summit of the Three Seas Initiative, 2025).

Dimensiunea economică a I3M este inseparabilă de cea geostrategică și de calitatea democrației din țările participante. În plan geostrategic, consolidarea triunghiului Marea Neagră – Marea Adriatică – Marea Baltică și reducerea decalajelor subregionale sunt „motorul” inițiativei, fundamentul pentru finalizarea proiectelor în curs și pentru demararea altora pe viitor. La nivel național, reziliența democratică este necesară pentru a aplana tensiunile sociale și a împiedica ascensiunea extremismului de dreapta. Doctrina naționalismului economic, promovată de mișcările și partidele extremiste, contravine principiilor cooperării internaționale și incluziunii susținute de I3M și de Uniunea Europeană.

Pentru România, Inițiativa celor Trei Mări rămâne un instrument cu rol politic și economic. În plan politic, prin participarea la I3M România poate să contureze un set de principii de acțiune externă regională, în centrul cărora se află incluziunea și cooperarea. De asemenea, România poate exploata formatele trilaterale în mai multe direcții care să includă Marea Neagră: cu Polonia și Turcia, cu Bulgaria și Turcia, cu Republica Moldova și Ucraina. În plan economic, este o oportunitate de interconectare infrastructurală cu Europa Centrală și de facilitare a liberei circulații în interiorul Uniunii Europene.

În pofida unui context geopolitic instabil căruia trebuie să îi facă față, I3M este la ora actuală un model de succes pentru integrarea regională. Este un exemplu de incluziune eficientă a cooperării regionale în sfera mai largă a euroatlanticismului, întrucât I3M funcționează pe baza modelului economic și social european, dar pledează și pentru relațiile transatlantice. Acest tip de multilateralism poate fi o soluție de combatere a naționalismului economic,

deoarece creează premisele pentru o abordare comună, de tip „win-win”, prin proiectele dezvoltate în cele trei domenii – transport, energie și digitalizare.

BIBLIOGRAFIE

Declarația de presă susținută la finalul participării la Summitul Inițiativei celor Trei Mări.

(2025, aprilie 29). Președintele României:

<https://www.presidency.ro/ro/presedinte/agenda-presedintelui/declaratia-de-presa-sustinuta-in-marja-participarii-la-summitul-initiativei-celor-trei-mari>

European Commission. (2025). *The 2028-2034 EU budget for a stronger Europe.*

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/eu-budget-2028-2034_en#protecting-europe

European Council. (2025, iulie 18). *Hybrid threats / Russia: Statement by the High*

Representative on behalf of the EU condemning Russia's persistent hybrid campaigns against the EU, its Member States and partners.

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/07/18/hybrid-threats-russia-statement-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-condemning-russia-s-persistent-hybrid-campaigns-against-the-eu-its-member-states-and-partners>

European Investment Fund. (2025).

https://www.eif.org/what_we_do/equity/news/2024/central-and-eastern-europes-growth-stage-companies-get-boost-as-polish-and-czech-promotional-institutions-become-first-contributors-to-eif-led-three-seas-initiative-innovation-fund.htm

Government of Hungary. (2025). *Statement by Hungary on the Joint Declaration of the 10th Summit of the Three Seas Initiative.* Warsaw.

Guvernul României. (2025). *Program de guvernare 2024-2028.* București.

Jora, O.-D. (2023). *Rolul mecanismelor regionale de cooperare în contextul geopolitic actual.*

Oportunități și provocări pentru România. București: Institutul European din România.

Ministerul Afacerilor Externe. (2025). *Inițiativa celor Trei Mări.*

<https://www.mae.ro/node/49437>

- Pew Research Center. (2024, mai). *Views of trans-Atlantic allies and U.S.-Europe relations*.
<https://www.pewresearch.org/global/2024/05/08/views-of-trans-atlantic-allies-and-u-s-europe-relations/>
- Premier Ministre - SGDSN. (2025). *Manipularea algoritmilor și instrumentalizarea influencerilor. Concluzii desprinse din alegerile prezidențiale din România & riscuri pentru Franța*.
https://www.sgdsn.gouv.fr/files/2025-02/20250204_VIGINUM_Rapport%20public_Elections_Roumanie_risques_France_ROU.pdf
- Priority Projects. (2025). Three Seas Initiative: <https://3seas.eu/about/progressreport>
- Sebe, M. (2025). “East-West” Convergence through “North - South ” Connectivity: A Decade of the Three Seas Initiative’s Contribution to the European Union. *Romanian Journal of European Affairs*, 25(1), 169-187.
- Status Report of 2024. (2025). Three Seas Initiative: <https://projects.3seas.eu/report>
- Three Seas Initiative. (2024). *Status Report of 2024*. <https://projects.3seas.eu/report>
- Three Seas Initiative. (2025). *Joint Declaration of the 10th Summit of the Three Seas Initiative*.
Warsaw.
- United Nations Development Programme. (2025). *Human Development Report*.
<https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2025>
- US Congress. (2020). *H.Res.672 - Expressing support of the Three Seas Initiative in its efforts to increase energy independence and infrastructure connectivity thereby strengthening the United States and European national security*.
<https://www.congress.gov/bill/116th-congress/house-resolution/672>
- US Congress. (2022). *H.R.3344 - Transatlantic Telecommunications Security Act*.
<https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/3344>
- World Economic Forum. (2025). *Global Risks Report*.

IDR

Institutul Diplomatic Român

Misiune. Institutul Diplomatic Român (IDR) își asumă misiunea de a contribui substanțial la creșterea calității diplomației românești prin formare, educare continuă, cercetare, prin dezvoltarea gândirii critice și strategice, prin conectare internațională. O politică externă bună servește unei politici interne benefice.

Principii: valorizarea resurselor umane, profesionalismul, respectul și dialogul, responsabilitatea pentru comunitate.

Pornind de la atribuțiile legale fondatoare ale IDR, dezvoltarea în continuare a institutului se realizează, în funcție de nevoile identificate în MAE, pe următoarele patru direcții:

- Formarea și educarea continuă a diplomaților și a altor categorii de cursanți;
- Aprofundarea dimensiunii de cercetare și expertiză pe spații regionale și problematice funcționale;
- Funcționarea IDR ca *think-tank* al MAE;
- Integrarea IDR în cadrul unei rețele internaționale de institute relevante similare.

Autor: Alexandru Ionuț Drăgulin (PhD) este analist la Institutul Diplomatic Român – Serviciul Furnizare de Expertiză pentru MAE.

Seria Policy Brief IDR

ISSN 2066-5989

ISSN-L 2066-5989

Imagine copertă: https://unsplash.com/photos/a-train-travels-down-the-tracks-0Mi-Vny_qME

Institutul Diplomatic Român - IDR

<https://www.idr.ro/en/> | secretariat@idr.ro

Primăverii 17, sector 1, București, 011972